

A "BOKOR"-RÓL

A Bokor Bázisközösség [1] immár több mint félévszázados múltat tekint vissza. A II. világháború kezdetén egy horvát jezsuita kezdeményezésére Bulányi György piarista szerzetes-tanár Debrecenben létrehozta első közösségeit. Elsődleges szándéka volt a keresztény hit, gondolkodás és gyakorlat átmentése a kommunista diktatúra és egyházüldözés idejében. A közösségi életet megtörte az 1952-es letartóztatási hullám, mely során sok csoportmunkát végző pap, szerzetes és laikus került börtönbe. A Bokor ma ismert - és folyamatosan alakuló - , önállóbb arculatát a 60-as évek második felében, az alapítónak a börtönből való kiszabadulását követően nyerte. Ekkor született meg a közösség eszmeiségét meghatározó, az evangéliumokban a Jézus ajkára adott mondatok elemzésére épülő, "Keressétek az Isten Országát!" (KIO) ötkötetes biblikus teológiai szintézis. A közösség összetartozásának máig alapja - és szinte egyetlen feltétele - a "KIO"-ban felvázolt jézusi örökséggel, az egycsúcsértékes Szeretet-Isten képpel és az ebből kikövetkeztetett etikával történő azonosulás. Az alábbiakban megpróbáljuk ezt tömören összefoglalni.

Az Isten = Szeretet. A Szentháromság = szeretetközösség. Bennünket is csak szeretni tud és szeretetre teremtett. Minden ember lelkébe beleoltotta lényegi üzenetét: Amit nem akarsz, hogy neked - és szeretteidnek - tegyenek, azt te se tedd másnak! Ez az az "arany szabály", melyet betartva már itt a Földön megvalósul(hat)na az Isten Ország, a szeretet birodalma, melyben senki nem bánt senkit, sőt!

A jézusi tanítás erről az Istenről szól, és az ebből fakadó gyakorlatra tanít. A szeretet - szertartásokkal nem helyettesíthető - gyakorlati feladatokat állít a jézusi üzenetet meghallók elé. Erről szól a Hegyi beszéd, az ítélet-tabló. A Bokor-közösségben ennek az üzenetnek a lényege, a szeretet életre váltásának gyakorlata a "három eszményben" kristályosodott ki:

1. Aki szeret, az ad.

Nem nézheti tétlenül mások szegénységét, rászorultságát. Addig ad, amíg akad nála szegényebb. S nem csupán a fölöslegesből ad, hanem - a szegény asszonyhoz hasonlóan - a szükségesből is; vállalva a szegényedést, sőt esetleg a szegénységet is.

2. Aki szeret, az szolgál.

Nem uralkodhat, mivel tudja, hogy elnyomottnak lenni rossz; ezt nem kívánja magának és szeretteinek, tehát nem teheti másnak sem. Tudja viszont, hogy mivel a világban még nem mindenki gondolkodik így, sorsa a kicsiség, az elnyomottság lesz (lehet).

3. Aki szeret, az nem alkalmaz erőszakot (azaz szelíd, erőszakmentes).

Nem bánthat, nem kényszeríthet - sem szóval, sem tettel: fenyegetéssel, zsarolással, fegyverrel - senkit, hiszen az szeretetlenség lenne, azt nem akarná saját magának sem. Sőt, még védekezésésként sem alkalmazhat erőszakot! Ezzel a magatartással, a fajok-osztályok harcának ellenzésével a hatalommal és erővel rendelkezők számára nemkívánatossá, elhallgattatandóvá, üldözötté lesz.

Ezeket az erkölcsi elveket a Bokor tagjai közösségi kapcsolatok hálózatában igyekeznek egyre jobban megérteni és megélni. Példát, eszményt a Szentháromság szeretetközössége jelent, bátorítást pedig a jézusi "százannyi testvér" ígérete. A közösségben élénk szellemi élet folyik, ez számos tanulmánykötetben is megnyilvánul. Mindenki hozzászólhat bármely kérdéshez, s véleményét meghallgatják, sőt igénylik!

Mi jellemző a Bokor Bázisközösség gyakorlatára?

Az adás markánsan jelen van a közösség tagjainak életében. Lelkiismeretvizsgálati kérdés, hogy "Adtam-e időt, pénzt, szeretetet? Eleget adtam-e? Többet adtam-e, mint tegnap?" Jellemző a közösség családjaira a magas gyermekszám: az életnél nagyobb kincset nem lehet adni! Sok a 4-6 gyerekes, de vannak 10 gyerekes családok, sőt 16 édestestvér is akad. Miközben ezek a családok általában egy keresővel működtek, már évtizedekkel ezelőtt megfogalmazódott, hogy Magyarországon még így is sokkal jobban élnek-éltek, mint a

harmadik világban, az éhhalál, a pusztító járványok állandó fenyegetettségében. Ebből az érzékenységből adás született: informális úton eljuttatott segélyektől a mára jogilag is elfogadott Harmadik Világ Alapítványig. Az alapítványi számláról évente több millió forintnyi összeg jut el Indiába, hogy egy ottani jezsuita atya iskolateremtő munkáját segítse: a Bokor-tagok nem csupán alamizsnát ("halat") adnak, de ("halászni") tanítanak a távolból. A hazai anyagi nehézségek növekedését látva létrejött egy hazai, akár közösségen belül is segítséget adó alapítvány is.

A szolgálat a közösségen belül teljesen általános: mindenki "társadalmi munkában" teszi, amit a közösségért vállal: legyen az tanfolyam, gondozás, gépelés, kiadványszerkesztés stb. Sokan sokféle szolgálatot ellátnak plébániákhoz kapcsolódva - ha elfogadják közreműködésüket - például hittanórák, jegyesoktatás, családsegítés, karitászmunka stb. formájában.

A közösségi tagok gondolkodását meghatározza, hogy nem lehetnek "uralkodók". Az ún. szocializmus évtizedei alatt sokan a képzettségüknek és a képességeiknek megfelelőnél alacsonyabb beosztásban dolgoztak, s nem vállaltak közösséget az akkori "uralkodókkal". Az elmúlt évtized kezdetén többen optimizmussal vállaltak szerepet a gazdasági életben, de még az önkormányzatokban is. Néhány év alatt azonban kiderült, hogy a jézusi szolgálat a kapitalizmusban is idegen és irritáló, a szolgáló vezetőket az új uralkodó osztály is kihasználja, majd kitesztja.

Az erőszakmentesség, az erő-nem-alkalmazás talán a Bokor legszélesebb körben ismert elve, melyet a katonai szolgálatot megtagadók pereit, börtönbüntetései tettek ismertté. Ez váltotta ki a közösség állami és egyházi elítélését. S amikor Magyarországnak a Helsinkii Egyezményhez való csatlakozása miatt az állami fellépés már nem volt elfogadható, az egyházi hierarchiára bízta, hogy elítélhető tanításokat keressen a Bokor gondolkodásában, s így a Bokor Bázisközösséget megbüntesse.

Ugyanakkor a közösség tagjai a szelídséget jóval tágabb körben: családban, munkahelyen, egyházban, közösségben igyekeznek megélni: a vitákat nem erő-pozícióból, hanem megbeszéléssel és meggyőzéssel megoldani.

A közösségi élet kezdetben illegális, házaknál találkozók csoportok formájában létezett. Az 50-es évek kemény üldözései, a közösség papjainak bebörtönzése még ezt a formát is szinte szünetelésre kényszerítették. A 60-as évek második felétől alakultak ki ismét az összejáró, a jézusi üzenet lényegét kutató és azt életre váltani akaró beszélgető körök. A 70-es években az ifjúsági csoportok döntő többsége a Bokor Bázisközösséghez tartozó papok körül, a plébániákon jöttek létre. A 80-as években a Püspöki Kar elzárkózó, sőt elmarasztaló magatartása eltávolította, tulajdonképpen kiszorította a Bokor Bázisközösséget az élő, rendszeres, katolikus egyházi gyakorlatból. (Elég itt talán csak azt említeni, hogy a közösség alapítója és természetes vezetője, Bulányi György 1997 októberét megelőzően több mint 15 éven át egyházi büntetésként (!) nem misézhetett nyilvánosan Magyarországon.) Ugyanakkor a Bokor erkölcsi elveivel és gyakorlatával sok nem-katolikus, sőt: akár nem hívő is azonosulni tud.

A Bokor belső életét két további lényeges elv és a hozzá kapcsolódó gyakorlat jellemzi:

Az egyik szerint "a felismert igazság kötelez": a megismert jézusi tanítást a lehető legjobban meg kell valósítani: mégpedig folyamatos, mindig megújuló gondolkodás- és életalakítással, s nem pótcselekvésekkel! De a felismerésekre kinek-kinek magának kell eljutnia, senki nem "hordhatja más zsebében a lelkiismeretét", s nem várhatja, hogy más döntsön helyette. Az Örömhírt tovább is kell adni: tanítványból idővel tanítóvá kell válni, ahogyan Jézus is erre küldte apostolait.

A másik a "legalkalmasabbaság elvén történő delegálás". A közösség belső szervezeti élete nem ismer "kinevezést", hanem a személyes barátkozásokon túl csak titkos választást. Minden feladatra az arra legalkalmasabbat, a testvéreket legjobban segíteni, szolgálni tudót igyekszik ilymódon felkérni. Így például az egyes kisközösségek vezetői a tagokat legjobban szeretők-

szolgálók, függetlenül attól, hogy férfiak vagy nők, családosak vagy egyedülállók. Hasonló elvek alapján bízza meg a Bokor a nagyobb közösség szolgálatával is tagjait: az egész közösség életét az adott évben mozgató csoport vezetője - a titkár - lehet sokgyerekes apa, de akár nagymama (tehát laikus nő!) is. S a Bokor álmodozik egy olyan egyházzal, ahol szintén ez az elv érvényesül majd. A Bokor "egyházrendje" kisközösségek egymásra épülő, testvéri, nem-hatalmi hálózata, ahol az egyes kisközösségek képviselői ülnek össze megtárgyalni a nagyobb közösség ügyeit-bajait, ezeknek a küldöttei újabb szintet alkotnak, s így épül fel egy delegált rendszer az egész világért gondban lévők "csúcs-közösségéig".

A folyamatos gondolkodás és eszmecsere mindig újabb, a testvérekkel megvitatandó kérdéseket hoz elő. Az utóbbi időben például egyre határozottabban vetődik fel, hogy vajon elég-e az elmúlt évtizedek jellemzően "összejárós" közösségi formája, vagy a kommuna, a vagyonszövetséget is megvalósító életközösség lenne a cél (= az Isten Országának megvalósítása a Földön), mely a kívülállóknak - akár a társadalom számkivetettjeinek is - szerető légkört, biztonságot, munkalehetőséget tudna felkínálni.

A Bokor Bázisközösség tehát nem lezárt tan- és előírás-rendszert képvisel, hanem - ahogyan a múltban, úgy a jövőben is - a jézusi üzenet minél teljesebb megértésére, megélésére és másokkal történő megismertetésére törekszik.

[1] A közösségre a Bokor elnevezés a 70-es években "ragadt rá": forrása Bulányi Györgynek egy 1973-ban írott tanulmánya volt, melyben a Szentlélek hatására sarjadó mozgalmakat nevezte "bokrokknak". Ebből kiindulva egy újságíró használta a kifejezést erre a hálózatra. A közösség az elnevezést idővel magáénak érezte, hiszen a szó egyaránt utal az el nem égő csipkebokorra és az egy töből táplálkozó szőlővesszők élő "bokrára"

(Schanda Beáta)

(Megjelent: Vigília, 1998 július)

A Bokor közösség 1945-ben, a katolikus egyházban keletkezett megújulási mozgalom, melynek indítója Bulányi György piarista.

A Bokor radikális változást sürget életünkben Jézus evangéliuma szellemében. A világ négy legfőbb bajára hirdet orvoslást: a vevés ellen az adást, a hatalom ellen a szolgálatot, az erőszak ellen a teljes erőszakmentességet és az önző bezárkózás ellen a közösséget vallja eszményének.

A Bokor kisközösségei szerte az országban tevékenykednek vallási hovatartozás nélkül. Jellemző a Bokorra a sok nagycsalád (3 - 16 gyermekkel).

A Bokor két alapítványa a harmadik világ éhezőinek és a hazai rászorulóknak nyújt segítséget. Évtizedek óta támogatja az indiai Prakash SJ. iskolahálózatát. Tiszavárkonyban az árvíz idején több hónapos munkával segítette a bajbajutottakat.

A Bokor egyesülete a Bokor Közösségfejlesztő Kulturális Egyesület (BOKKE) főleg a fiatalok oktatásával foglalkozik. "Gondolkodás és viselkedés" címmel készített egy öt kötetes etika tankönyvet az általános és közép iskola tanulóinak, melyből 1997-ben megjelent négy kötet, az ötödik pedig most van kiadás alatt.

A Bokor a diktatúra idején is szembeszállt az erőszakkal, amikor többek között 23 fiatal tagadta meg a katonai szolgálatot, azon az alapon, hogy ők nem képeztetik ki magukat gyilkosnak, mert a ne ölj parancsot és az ellenségszeretetet jézusi parancsát komolyan veszik.

Ezért 8 hónaptól 3 évig terjedő börtönbüntetést is vállaltak... A rendszerváltás után sajtómegbeszéléseken tiltakozott a Bokor az új katonai szervezetbe, a NATO-ba lépés ellen. A koszovói háború idején pedig a Ferihegy 1 terminálon tüntetett a szerb népiertás és a NATO bombázás ellen.